

Procjena različitih dimenzija kvalitete partnerskih odnosa kod polaznika zaručničkih tečajeva

SLAVICA BLAŽEKA KOKORIĆ* – ANTUN VOLENIK**
– MAJA LAKLIJA***

• <https://doi.org/10.31823/d.31.3.2> •

UDK: 272-48-555:303.62 • Izvorni znanstveni rad

Primljeno: 10. ožujka 2022. • Prihvaćeno: 15. srpnja 2022.

* Prof. dr. sc. Slavica Blažeka Kokorić, Studijski centar socijalnog rada, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Nazorova 51, 10 000 Zagreb, sblazeka@pravo.unizg.hr

** Doc. dr. sc. Antun Volenik, Fakultet filozofije i religijskih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, Jordanovac 110, 10 000 Zagreb, Hrvatska, voleniks@gmail.com

*** Prof. dr. sc. Maja Laklija, Studijski centar socijalnog rada, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Nazorova 51, 10 000 Zagreb, mlaklija@pravo.unizg.hr

Sažetak: U radu su prikazani rezultati istraživanja provedenoga anketiranjem 245 zaručnika koji su pohađali zaručnički tečaj kao sastavni dio bliže pripreme za sklapanje sakramentalnoga braka u Katoličkoj Crkvi. Cilj istraživanja bio je ispitati kako zaručnici procjenjuju različite dimenzije kvalitete svoga partnerskoga odnosa (zadovoljstvo odnosom, učestalost partnerskih sukoba, stilovi i efikasnost rješavanja sukoba) te koliko su motivirani za uključivanje u dodatne aktivnosti usmjerene na jačanje kvalitete partnerskoga odnosa. Rezultati upućuju na spolne razlike u određenim dimenzijama procjene te na povezanost procjene važnosti vjere u osobnom životu sa spremnošću na uključivanje u dodatne aktivnosti. Zaključno, ponuđene su praktične smjernice za daljnji razvoj predženidbenogq pastoralna.

Ključne riječi: priprema za brak; zadovoljstvo partnerskim odnosom; učestalost sukoba; stilovi rješavanja sukoba; učinkovitost rješavanja sukoba; važnost vjere.

Uvod

Procesi modernizacije društva i promjene koje ih prate u različitim aspektima života dovode do povećanih zahtjeva i poteškoća u braku, pa tako i do povećane nestabilnosti suvremenih brakova.¹ Unatrag nekoliko desetljeća u hr-

¹ M. HARALAMBOS, M. HOLBORN, *Sociologija: Teme i perspektive*, Zagreb, 2002., 568.

vatskom društvu postupno raste nepovjerenje u instituciju braka,² a prisutne su i naglašene promjene u očekivanjima od braka.³ Dok se u ranijim razdobljima predmoderne velik naglasak stavljao na bračne dužnosti, a manje na bračna zadovoljstva i užitke,⁴ danas je situacija obratna. Kvaliteta braka najčešće se promatra kroz doživljaj sreće i zadovoljstva supružnika, a smanjeno bračno zadovoljstvo postaje glavna odrednica nestabilnosti suvremenoga braka.⁵ Brak postaje sve krhkija institucija koja gubi karakter doživotne trajnosti i obvezatnosti.⁶

Bračni supružnici danas se često nalaze u rascjepu između naglašenih vrijednosti individualizma i samoodređenja te izraženoga nezadovoljstva i frustracije zbog ne-realiziranih visokih očekivanja od braka. U situacijama partnerskih sukoba nerijetko se koriste strategijama međusobne borbe i nadmetanja, a kada ne postignu željene ishode, povlače se i odustaju od borbe za očuvanje bračnoga odnosa.⁷

Opisane promjene u očekivanjima od braka te akceptirani trendovi i poteškoće s kojima se susreću današnji parovi upozoravaju na potrebu da se takvim temama posveti pozornost i u okviru predženidbenoga pastoralala. Današnjim generacijama zaručnika koji se spremaju na sklapanje braka u Katoličkoj Crkvi⁸ posebno je važno približiti razlike u svjetovnom i kršćanskom poimanju braka. S obzirom na specifičnosti sakramentalne prirode braka, kako ga shvaća katolička teologija, važno je prije svega pojasniti što označava sintagma sakramentalni brak. Kao najvažniji izvor

² K. KORACHEVIĆ, Novije promjene u življenju i shvaćanju braka i obitelji, u: *Bogoslovska smotra* 69(1999.)2–3, 271–283., ovdje 278.

³ Rezultati istraživanja mladih u Hrvatskoj 2018./2019. pokazali su da čak petina mladih svoju budućnost ne vidi u zasnivanju braka, detaljnije vidi u: A. GVOZDANOVIĆ, V. ILIŠIN, M. ADAMOVIĆ, D. POTOČNIK, N. BAKETA, M. KOVAČIĆ, *Istraživanje mladih u Hrvatskoj 2018./2019. (monografija)*, Zagreb, 2019., 14.

⁴ I. KUVAČIĆ, *Uvod u sociologiju*, Zagreb, 2004., ovdje 86.

⁵ M. ČUDINA OBRADOVIĆ, J. OBRADOVIĆ, *Psihologija braka i obitelji*, Zagreb, 2006., 121.

⁶ K. KORACHEVIĆ, Novije promjene u življenju i shvaćanju braka i obitelji, u: *Bogoslovska smotra* 69(1999.)2–3, 271–283., ovdje 274.

⁷ S. BLAŽEKA KOKORIĆ, G. STOLF, Povezanost između obilježja partnerskih sukoba s doživljajem emocionalnog sagorijevanja i procjenom budućnosti partnerske veze, u: *Nova prisutnost* 19(2021.)2, 419–434.

⁸ Na godišnjoj razini u Hrvatskoj gotovo 10 000 parova pristupa sklapanju braka pred službenikom neke vjerske zajednice s kojom Republika Hrvatska ima uređene pravne odnose. Najveći udio parova koji sklapaju brak u vjerskom obliku čine parovi koji pristupaju sklapanju sakramentalnoga braka u Katoličkoj Crkvi. U 2019. godini prvi put u Hrvatskoj broj sklopljenih brakova u građanskom obliku (N = 9 996) nadmašio broj vjerski sklopljenih brakova (N = 9 946). Vidi više: A. VOLENIK, S. BLAŽEKA KOKORIĆ i M. LAKLIJA, Analiza različitih aspekata partnerskih odnosa kod polaznika zaručničkih tečajeva i važnost vjere u njihovu životu, u: *Obnovljeni život* 76(2021.)1, 97–111., ovdje 98.

ovdje svakako treba uzeti pastoralnu konstituciju *Gaudium et spes* Drugoga vaticanskog koncila, odnosno »novu sakramentalnu teologiju braka utemeljenu na pojmu bračnog saveza pri čemu se brak više ne shvaća kao ugovor, nego kao 'savez u kome se muškarac i žena uzajamno darivaju i prihvaćaju' (GS 48) ili kao zajednica života i ljubavi«⁹. U pristupu sakramentalnom određenju braka vidljiva su dva glavna naglasaka: ljubav supružnika (GS 49) i otvorenost životu (GS 50). Sabor nije predložio neki popis ni hijerarhiju svrha ženidbe, već je naglasio da je ženidba po svojoj naravi usmjerena prema rađanju i odgoju potomstva (GS 49), navodeći da postoje i druge svrhe ženidbe (GS 50) koje ne smiju biti zapostavljene ni manje cijenjene (GS 50).¹⁰ Iz takve vizije bračnoga odnosa javlja se i nova teologija braka kakvom ju možemo iščitati iz dokumenata učiteljstva,¹¹ a možemo ju sumirati u nekoliko važnih naglasaka od kojih je prvi utemeljenost bračnoga saveza u Božjem savezu ljubavi s ljudima, dok bi drugi bio razumijevanje bračnoga saveza kao odnosa dviju ravnopravnih strana – muža i žene.¹² Iz tih dvaju naglasaka izlazi i treći – evangelizacijska uloga braka i obitelji, *ad intra*, u međusobnom razvoju i prenošenju vjere, te *ad extra*, u konkretnoj okolini u kojoj se živi.

Shvaćanje braka kao saveza i odnosa upućuje na potrebu da se u okviru pripreme zaručnika za sklapanje braka posebna pozornost posveti osnaživanju zaručnika za izgradnju kvalitetnoga bračnoga odnosa. Različiti autori i istraživanja koja su proučavala odrednice bračne kvalitete i stabilnosti potvrdili su da su ključne dimenzije dugotrajnoga braka ljubav, međusobno povjerenje, uzajamno poštovanje, međusobna podrška, odanost i vjernost, odgovarajuća vjerska uvjerenja i slična životna filozofija, zajednički interesi (posebice zajednički interesi za djecu) te uživanje u

⁹ L. TOMAŠEVIĆ, Crkveni dokumenti o evangelizacijskoj ulozi obitelji, u: *Crkva u svijetu* 36(2001.)4, 438–452. ovdje 440.

¹⁰ Usp. Z. ILIĆ, Suodnos bračne ljubavi (amor coniugalis) i ženidbene privole (consensus matrimonialis) prema GS i CIC, u: *Obnovljeni život* 71(2016.)1, 71–83., ovdje 74.

¹¹ Godine 1968. Pavao VI. izdaje encikliku o braku i prenošenju života *Humanae vitae*. Ivan Pavao II. 1981. apostolsku pobudnicu *Bračno zajedništvo (Familiaris consortio)*, 1994. godine *Pismo obitelji*, a uvelike govori o obitelji i u enciklici *Evangelium vitae*, 1995. U tom kontekstu važna je i postsinodalna pobudnica pape Franje *Amoris laetitia* (2016).

¹² Promjene koje u zadnjih nekoliko desetljeća naglašeno primjećujemo i u našem društvu, a tiču se ulaska žene u društvo i njezine ravnopravnosti svakako da utječu na odnose u braku, obitelj, kao i na društvo u cjelini. One se mogu odraziti pozitivno na kvalitetu bračnoga života u smislu jačanja ravnopravnoga odnosa i komunikacije, ali mogu biti i kobne za brak, npr. ako nema razumijevanja s muževljeve strane. Ta tema prelazi okvire ovoga članka, no svakako ima upliva i u shvaćanje odnosa između supružnika. Vidi više: S. MIGLES, Žene i muškarci u crkvi, mogućnost ostvarenja istinske komunikacije i suradnje, u: *Bogoslovska smotra*, 88(2018.)3, 711–734., vidi također: L. TOMAŠEVIĆ, Crkveni dokumenti o evangelizacijskoj ulozi obitelji, u: *Crkva u svijetu* 36(2001.)4, 440–441.

zajedničkoj zabavi i humoru.¹³ Također mnogi autori ističu da je za kvalitetan i stabilan brak izuzetno važno na koji se način parovi nose sa svojim sukobima i problemima u braku, pri čemu je sposobnost zajedničkoga prevladavanja kriza i problema u braku važnija od načina na koji se partneri podržavaju i iskazuju svoju ljubav u razdoblju bez sukoba i problema.¹⁴

Nažalost, u domaćim je istraživanjima vrlo malo pozornosti posvećeno temama koje se tiču bračne i partnerske komunikacije te rješavanja bračnih sukoba. Kao dobra ilustracija može poslužiti longitudinalno istraživanje *European Values Study* u kojem Republika Hrvatska sudjeluje u nekoliko valova. U istraživanju provedenom 2008. godine podatci su pokazali da među bitnim vrijednostima za uspješan brak ispitanici na prvom mjestu biraju vjernost, a odmah zatim spremnost na raspravljanje o problemima koji se pojave između muža i žene.¹⁵ Velika je šteta što ta varijabla nije prikazana u publiciranju sljedećega istraživačkoga vala jer dostupni podatci upozoravaju na važnost istraživanja načina rješavanja sukoba i problema unutar bračnoga i partnerskoga odnosa. Primjerice u istraživanju Blažeka Kokorić i Stolfa¹⁶ utvrđena je povezanost između izraženosti neslaganja u partnerskom odnosu s emocionalnim sagorijevanjem i odustajanjem od odnosa. Nadalje istraživanja pokazuju da područja sukobljavanja u partnerskom odnosu pokazuju stabilnost tijekom vremena.¹⁷ Stoga je bitno da partneri prije sklapanja braka osvijeste oko čega se najčešće sukobljavaju. Nerealno je očekivati da u partnerskom odnosu prije sklapanja braka nema nikakvih problema i sukoba, kao i da će postojeći problemi nestati stupanjem u brak. Dapače, vjerojatnije je da će oni narasti jer će početni neriješeni problemi otežati prilagodbu partnera i nošenje s novim zadacima i izazovima u sljedećim fazama bračnoga života i životnoga ciklusa obitelji.¹⁸

¹³ Vidi više: J. OBRADOVIĆ, M. ČUDINA-OBRADOVIĆ, Correlates of subjective global marital satisfaction in women, u: *Društvena istraživanja* 9(2000.)1, 41–65., ovdje 44.

¹⁴ Usp. S. BLAŽEKA KOKORIĆ, *Povezanost iskustava u primarnoj obitelji s obilježjima partnerskih odnosa*, doktorska disertacija, Zagreb, 2005., 51. Također vidi više: J. OBRADOVIĆ, M. ČUDINA-OBRADOVIĆ, Broj djece u obitelji i spol bračnoga partnera kao prediktori bračne kvalitete, u: *Društvena istraživanja* 10(2001.)4/5(54/55), 709–730., ovdje 711–712.

¹⁵ Usp. J. BALOBAN, K. NIKODEM, S. ZRINŠČAK, *Vrednote u Hrvatskoj i u Europi*, Zagreb, 2014, 129.

¹⁶ Usp. S. BLAŽEKA KOKORIĆ, G. STOLFA, Povezanost između obilježja partnerskih sukoba s doživljajem emocionalnog sagorijevanja i procjenom budućnosti partnerske veze, 419.

¹⁷ Usp. J. A. LAVNER, B. R. KARNEY, T. N. BRADBURY, Relationship problems over the early years of marriage: stability or change?, u: *Journal of family psychology* 28(2014.)6, 979–985., ovdje 979. Dostupno na: <https://doi.org/10.1037/a0037752> (1. 12. 2021.).

¹⁸ Teorija bračne i obiteljske krize pojašnjava da kvaliteta i stabilnost braka uvelike ovise o sposobnosti partnera da uspješno riješe probleme kada se nađu u krizi. Poteškoće partnera u rješavanju prvobitnoga problema mogu stvoriti dodatni stres, čime se situacija sve više otežava te se smanjuje

Stoga je važno već u procesu pripreme za brak, radi prevencije bračne nestabilnosti i jačanja kapaciteta za uspješno suočavanje s različitim bračnim poteškoćama, usmjeriti partnere na osvještavanje jakih i slabih strana njihova odnosa, na prepoznavanje postojećih strategija za rješavanje sukoba i njihovo unaprjeđivanje te ih motivirati na uključivanje u dodatne aktivnosti usmjerene na jačanje kvalitete partnerskoga odnosa.

S obzirom na to da u Hrvatskoj dosad nisu provedena istraživanja vezana za procjenu kvalitete partnerskih odnosa i rješavanje partnerskih sukoba među zaručnicima, u ovom radu bit će prikazani preliminarni rezultati prvoga takvoga istraživanja provedenoga na uzorku od 245 zaručnika koji su bili uključeni u zaručničke tečajeve u okviru bliže pripreme za sklapanje braka u Katoličkoj Crkvi.

1. Cilj, problemi i hipoteze istraživanja

Cilj istraživanja jest ispitati na koji način zaručnice i zaručnici procjenjuju različite dimenzije kvalitete svoga partnerskoga odnosa te u kojoj su mjeri zainteresirani za uključivanje u dodatne aktivnosti usmjerene na jačanje kvalitete partnerskoga odnosa.

U skladu s navedenim ciljem definirani su sljedeći problemi i hipoteze istraživanja:

1. Ispitati kakva je razina zadovoljstva partnerskim odnosom kod polaznika zaručničkih tečajeva te utvrditi postoje li razlike između muškaraca i žena u procjeni zadovoljstva partnerskim odnosom.

Hipoteza 1a: Očekuje se da zaručnici procjenjuju zadovoljstvo svojim partnerskim odnosom vrlo visokim ocjenama.

Hipoteza 1b: Ne očekuju se razlike u procjeni zadovoljstva partnerskim odnosom između muškaraca i žena.

2. Ispitati kakva je učestalost manjih i većih sukoba te kakva je izraženost konflikata u pojedinim područjima sukobljavanja. Provjeriti postoje li spolne razlike u procjenama izraženosti sukoba u pojedinim područjima sukobljavanja.

Hipoteza 2a: Očekuje se da se manji sukobi pojavljuju češće nego veći konflikti.

Hipoteza 2b: Očekuje se da će žene izvještavati o većoj izraženosti konflikata u područjima koji se odnose na emocionalni aspekt partnerske veze.

mogućnost uspješne prilagodbe i rješenja bračne krize i obratno. Više vidi: J. OBRADOVIĆ, M. ČUDINA-OBRADOVIĆ, Bračna kvaliteta: poimanje, uzroci i posljedice, u: *Društvena istraživanja*, 7(1998.)4–5, 659–682., ovdje 664. Također vidi: M. ČUDINA OBRADOVIĆ, J. OBRADOVIĆ, *Psihologija braka i obitelji*, 123–124.

3. Ispitati stilove i učinkovitost rješavanja partnerskih sukoba u partnerskom odnosu zaručnika. Provjeriti postoje li razlike između muškaraca i žena u navedenim procjenama.

Hipoteza 3a: Očekuje se da se sudionici istraživanja u rješavanju sukoba najčešće koriste pozitivnim stilom usmjerenim na rješavanje problema, zatim stilom popuštanja, a rjeđe konfliktnim stilom i povlačenjem / odustajanjem od rješavanja problema.

Hipoteza 3b: Očekuje se da se muškarci u odnosu na žene češće koriste stilom popuštanja i povlačenja/odustajanja.

Hipoteza 3c: Očekuje se da većina partnerskih sukoba zaručnika završava razrješavanjem sukoba, a ne produbljivanjem sukoba.

Hipoteza 3d: Ne očekuju se razlike u procjenama muškaraca i žena oko učinkovitosti rješavanja partnerskih sukoba.

4. Ispitati kakva je spremnost zaručnika za uključivanje u različite dodatne aktivnosti usmjerene na jačanje kvalitete partnerskoga odnosa te utvrditi postoje li razlike prema spolu i ovisno o procjeni važnosti vjere u osobnom životu.

Hipoteza 4a: Očekuje se da žene u odnosu na muškarce izražavaju višu spremnost za uključivanje u različite dodatne aktivnosti usmjerene na jačanje kvalitete partnerskoga odnosa.

Hipoteza 4b: Očekuje se da će osobe koje procjenjuju važnost vjere u osobnom životu višim procjenama izražavati veću spremnost za uključivanje u različite dodatne aktivnosti usmjerene na jačanje kvalitete partnerskoga odnosa.

2. Metode istraživanja

2.1. SUDIONICI ISTRAŽIVANJA

Istraživanjem je obuhvaćeno 245 osoba, i to 82 sudionika zaručnickoga tečaja u Župi sv. Petra iz Zagreba, 98 sudionika zaručnickoga tečaja u Župi Sv. Mati Slobode iz Zagreba, 25 sudionika u Župi sv. Alojzija u Popovači i 40 sudionika u Župi sv. Franje Asiškoga u Lipiku. U istraživanju je sudjelovalo 122 para zaručnika te jedna sudionica čiji je partner bio odsutan s tečaja u vrijeme provođenja istraživanja (122 muškaraca i 123 žene). Dob sudionika istraživanja kreće se od 20 do 45 godina ($M = 28,51$; $SD = 4,04$). Većina sudionika ima završenu višu školu ili fakultet (129 sudionika, tj. 52,9 %) te srednju školu (98 sudionika, tj. 40,2 %). Poslijediplomsko obrazovanje ima 14 sudionika (5,7 %), dok osnovnoškolsko obrazovanje ima troje sudionika (1,2 %). Većina sudionika, njih 225 (91,9 %), zaposlena je, dok je 10 sudionika (4,1 %) nezaposleno, 5 je na školovanju (2 %), a 5 se nije izjasnilo vezano za radni status (3 %).

Većina sudionika istraživanja svoje partnere/ice upoznala je u izravnom kontaktu (88,9 %, N = 216), a 11,1 % (N = 27) u mrežnoj komunikaciji. Vremenski raspon otkad je donesena odluka o vjenčanju kreće se od min. 1 do maks. 48 mjeseci (M = 11,67, SD = 9,124), a ukupno je trajanje veze od min. 3 mjeseca do maks. 11,5 godina.

Gotovo dvije trećine (71,0 %) polaznika živi u zajedničkom kućanstvu, kod 11,0 % prisutna je prva trudnoća, a kod 8,2 % već rođena zajednička djeca. Mali je postotak parova u kojima netko od budućih supružnika ima djecu iz prethodnih veza (1,6 %).

Što se tiče procjene materijalne situacije, 67,4 % sudionika smatra kako sadašnja primanja mogu podmiriti očekivane financijske potrebe njihove buduće obitelji. Ipak, 1/4 sudionika smatra da ne će imati dovoljno financijskih sredstava za budući zajednički život.

Najveći postotak ispitanika (44,9 %) smatra vjeru važnom, a još 24,7 % izrazito važnom u svom životu. Osrednjom važnošću vjeru procjenjuje 23,9 %, a samo 6,5 % vjeru doživljava kao nevažnu ili izrazito nevažnu.

2.2. OPIS TIJEKA ISTRAŽIVANJA, PRIMIJENJENIH METODA I POSTUPAKA

Podatci su prikupljeni anketiranjem zaručnika na zaručničkim tečajevima koji se provode u okviru bliže pripreme za sklapanje braka u Katoličkoj Crkvi. Prije provođenja istraživanja pribavljeno je dopuštenje za provođenje istraživanja od župnika koji su bili odgovorni za provođenje zaručničkih tečajeva u navedenim župama. Istraživanje je provedeno u prostoru održavanja zaručničkoga tečaja, u prethodno dogovorenom terminu (obično u vrijeme kada se održavalo predavanje psihologa ili na samom kraju tečaja). Sudjelovanje u istraživanju bilo je dobrovoljno i anonimno. Prije popunjavanja upitnika zaručnicima je objašnjena svrha i cilj istraživanja te su zamoljeni za sudjelovanje u istraživanju. Zaručnici su dobili anketne upitnike označene istim rednim brojem, ali različitim predznakom, kako bi se pri unosu i obradi prikupljenih podataka njihovi odgovori mogli upariti. Prije početka istraživanja parovi su zamoljeni da se razdvoje za vrijeme popunjavanja upitnika kako bi se osiguralo samostalno odgovaranje na postavljena pitanja. Prosječno vrijeme popunjavanja upitnika bilo je 50 minuta. Na kraju upitnika sudionici istraživanja informirani su o tome komu se mogu javiti ako osjećaju potrebu za dodatnim razgovorom sa stručnjakom o svom partnerskom odnosu. Sudionicima je bila osigurana dodatna stručna podrška u Obiteljskom savjetovalištu Caritasa Zagrebačke nadbiskupije.

2.3. MJERNI INSTRUMENTI

Upitnik koji je korišten u ovom istraživanju sastojao se od sljedećih dijelova:

- a) *Prvi dio upitnika* sadržavao je pitanja kojima se ispituju osnovni sociodemografski podatci o sudionicima istraživanja (dob, spol, stupanj obrazovanja, radni status, procjena materijalnoga statusa te procjena važnosti vjere u osobnom životu i životu zaručnika/zaručnice). Nadalje su slijedila pitanja kojima su prikupljeni podatci o obilježjima partnerske veze zaručnika (način upoznavanja, s koliko su godina upoznali partnera/icu, trajanje partnerskoga odnosa, trajanje zaruka, iskustvo kohabitacije, trudnoće, zajednička djeca ili djeca iz prethodnih veza).
- b) *Drugi dio upitnika* odnosi se na Skalu zadovoljstva partnerskim odnosom (*eng. Relationship Assessment Scale –RAS*)¹⁹ koju je razvila autorica Hendrick. Skala se sastoji od sedam čestica/tvrđnji (npr. *U kojoj mjeri Vaš partnerski odnos ispunjava očekivanja s kojima ste ušli u vezu?*). Sudionici istraživanja trebaju procijeniti koliko se slažu sa svakom od tvrdnji na Likertovoj ljestvici od pet stupnjeva (1 = uopće ne / izrazito malo, 5 = izrazito puno). Čestice 4 i 7 boduju se obratno. Srednji rezultat dobiva se tako da se zbroje sve vrijednosti na česticama i podijele sa sedam. Ukupan rezultat određuje se kao prosječna vrijednost procjena na svim česticama, pri čemu veći rezultat upućuje na veće zadovoljstvo vezom. Skala je vrlo ekonomična za primjenu jer predstavlja kratku mjeru zadovoljstva odnosom koja je pogodna za istraživanja kod bračnih parova, izvanbračnih parova, zaručenih parova, kao i parova koji zajedno izlaze. Istraživanja su pokazala da je rezultat na toj skali povezan s drugim mjerama kvalitete partnerskoga odnosa: ljubavi, samootkrivanjem, predanošću i spremnošću na ulaganje u vezu.²⁰ U prvim primjenama²¹ skala je pokazala jednofaktorsku strukturu i zadovoljavajuću pouzdanost ($\alpha = 0,86$). Na uzorku ovoga istraživanja potvrđena je jednofaktorska struktura, a koeficijent unutarne pouzdanosti iznosi $\alpha = 0,81$.
- c) *Treći dio upitnika* čini *Inventar stilova rješavanja sukoba* (*eng. Conflict Resolution Styles Inventory* (CRSI), koji je konstruirao Kurdek.²² Sastoji se od 16 čestica za

¹⁹ S. S. HENDRICK, A generic measure of relationship satisfaction, u: *Journal of Marriage and Family* 50(1988.)1, 93–98., ovdje 94. Dostupno na: <https://www.jstor.org/stable/pdf/352430.pdf> (17. 11. 2021.)

²⁰ Isto.

²¹ Usp. A. DICKE, C. HENDRICK, The relationship assessment scale, u: *Journal of Social and Personal Relationships* 15(1998.), 137–142. Također vidi u: M. J. VAUGHN, M. E. M. BAIER, Reliability and validity of the relationship assessment scale, *American Journal of Family Therapy* 27(1999.), 137–147.

²² L. A. KURDEK, Conflict resolution style inventory (CRSI), u: B. F. PERLMUTTER, J. TOULIATOS, G. W. HOLDEN (ur.), *Handbook of family measurement techniques – Instruments & Index*, III, Thousand Oaks – London – New Delhi, 2001., 130.

koje na skali Likertova tipa (od 1 = nikada do 5 = uvijek) ispitanik treba procijeniti koliko često reagira na određen način pri rješavanju partnerskih sukoba. Upitnik mjeri četiri stila rješavanja sukoba: konfliktan stil (*eng. conflict engagement style*), pozitivan stil rješavanja problema (*eng. positive problem solving style*), stil povlačenja i odustajanja (*eng. withdrawal conflict resolution style*) te popustljiv stil (*eng. compliance*). Viša prosječna vrijednost na pojedinoj supskali upućuje na učestalije korištenje određenim stilom rješavanja sukoba. Na uzorku ovoga istraživanja potvrđena je četverofaktorska struktura upitnika s odgovarajućom pouzdanosću svih faktora: »konfliktan stil« (čestice 1, 5, 9 i 13, npr. »Započinjem napadati partnera/icu na osobnoj razini«, $\alpha = 0,771$), »pozitivan stil rješavanja problema« (čestice 2, 6, 10 i 14, npr. »Usredotočujem se na rješavanje trenutačnoga problema«, $\alpha = 0,767$), »stil povlačenja i odustajanja od rješavanja problema« (čestice 3, 7 i 15, npr. »Šutim duže vrijeme«, $\alpha = 0,717$) i »popustljiv stil« (čestice 8, 11, 12 i 16, npr. »Nisam spreman/spremna boriti se za sebe«, $\alpha = 0,638$).

- d) Četvrti dio upitnika čini Skala konflikata i rješavanja problema (*eng. Conflicts and Problem-solving Scales, CPS*) koju je konstruirala autorica Kerig.²³ Sastavljena je od dviju supskala koje mjere: učestalost većih i manjih konflikata, područje i stupanj izraženosti konflikata, uspješnost u rješavanju konflikata u pojedinom području, strategije rješavanja konflikata (osobne i partnerove), ishod konflikata te zadovoljstvo strategijama rješavanja sukoba. Za potrebe ovoga istraživanja korišten je dio koji se odnosi na područje i stupanj izraženosti konflikata i ishod rješavanja konflikata. Stupanj izraženosti problema izražava se prosječnom vrijednošću unutar zbroja od 21 čestice koje mjere stupanj neslaganja kroz 21 područje mogućih sukoba. Za potrebe ovoga istraživanja dodana su još neka područja mogućih sukoba, te se modificirana inačica toga dijela upitnika sastoji od 28 čestica. Stupanj neslaganja procjenjuje se na ljestvici od 0 (nikad) do 10 (uvijek). Unutarnja konzistentija originalnoga upitnika iznosi $\alpha = 0,891$, dok na modificiranoj inačici korištenoj u ovom istraživanju Cronbach alfa iznosi $\alpha = 0,910$. U dijelu upitnika koji se odnosio na procjenu ishoda rješavanja sukoba tražilo se od sudionika istraživanja da uz svaku od 13 čestica označe koliko se često određena tvrdnja odnosi na njihovo iskustvo. Raspon mogućih odgovora kreće se od 0 (nikad) do 3 (redovito). Ukupni rezultat dobiva se izračunavanjem prosječnoga rezultata svake od dviju dimenzija unutar supskale. Faktorska analiza pokazala je grupiranje rezultata u dvije supskale: razrješavanje partnerskoga sukoba (čestice od 1 do 5, npr. »Osjećamo se bliži jedno drugomu nego prije svađe«) i produbljivanje partnerskoga sukoba (če-

²³ P. K. KERIG, Conflicts and Problem-solving Scales (CPS), u: B. F. PERLMUTTER, J. TOULIATOS, G. W. HOLDEN (ur.), *Handbook of family measurement techniques – Instruments & Index*, III, 131–135.

stice 6 – 13, npr. »*Nakon svađe osjećamo još veću ljutnju jedno prema drugomu*«). Cronbach alfa za faktor »*pozitivno razrješavanje partnerskoga sukoba*« iznosio je 0,641, a za produblјivanje partnerskoga sukoba 0,826.

- e) *Završni dio upitnika* odnosio se na ispitivanje spremnosti sudionika istraživanja na uključivanje u različite dodatne aktivnosti usmjerene na jačanje kvalitete partnerskoga odnosa (npr. *dodatne edukacije i radionice o partnerskim odnosima, razgovor sa stručnjakom, svećenikom ili duhovnikom*). Na svako pitanje sudionici su izražavali svoj interes na Likertovoj skali od pet stupnjeva, pri čemu 1 označava »uopće ne«, a broj 5 »mnogo«.

3. Rezultati i rasprava

3.1. ZADOVOLJSTVO PARTNERSKIM ODNOSOM

U prvom dijelu istraživanja ispitalo se kakva je razina zadovoljstva partnerskim odnosom kod polaznika zaručničkih tečajeva te postoje li razlike u procjeni zadovoljstva partnerskim odnosom između muškaraca i žena.

Tablica 1. Deskriptivni podatci za pojedine čestice na skali zadovoljstva partnerskim odnosom

Čestice na skali zadovoljstva partnerskim odnosom	N	M	SD	min.	maks.
1. Koliko je Vaš partner/ica spreman/spremna uvažiti Vaše potrebe?	245	4,22	0,67	2	5
2. Koliko ste općenito zadovoljni svojim partnerskim odnosom?	245	4,62	0,55	2	5
3. Procijenite kvalitetu Vašega partnerskoga odnosa u odnosu na većinu veza drugih parova?	243	4,60	0,58	3	5
4. Koliko često se nađete u situaciji da poželite da niste ušli u ovu vezu?*	244	1,32	0,61	1	4
5. U kojoj mjeri Vaš partnerski odnos ispunjava očekivanja s kojima ste ušli u vezu?	242	4,22	0,76	1	5
6. Koliko volite svoga partnera/icu?	244	4,91	0,31	3	5
7. Koliko imate problema u svom odnosu?*	244	2,02	0,70	1	4

* Čestice 4 i 7 u ukupnoj procjeni zadovoljstva odnosom boduju se obratno

Rezultati su pokazali visoko zadovoljstvo partnerskim odnosom u svim dimenzijama procjene, što potvrđuje hipotezu 1a. Navedeno je bilo očekivano zbog činjenice

da se sudionici istraživanja nalaze u fazi neposredno pred sklapanje braka, u kojoj je uobičajeno prisutna visoka idealizacija partnera/ice te pozitivna valorizacija partnerskoga odnosa. Naime istraživanja o zadovoljstvu u braku pokazuju da zadovoljstvo brakom u funkciji vremena obično ima zakrivljen oblik U-distribucije, tj. da je zadovoljstvo brakom očekivano najviše na početku braka, no nakon toga obično opada, što je posebice naglašeno u prvim trima godinama braka, zatim stagnira na nižoj razini te se ponovno podiže tijekom kasnije odrasle dobi i starosti.²⁴

Tablica 2. Prosječne vrijednosti i razlike prema spolu u procjenama zadovoljstva partnerskim odnosom

Ukupno zadovoljstvo partnerskim odnosom	N	M	SD	t	df	p	Cohenov d indeks
muško	119	4,48	0,39	0,927	236	0,355	0,120
žensko	119	4,43	0,45				

Usporedba prosječnih vrijednosti na ukupnoj skali zadovoljstva partnerskim odnosom (tablica 2) potvrdila je da nema statistički značajnih razlika u doživljaju zadovoljstva partnerskim odnosom prema spolu ($t = 0,927$; $p > 0,05$), čime je i hipoteza 1b potvrđena kao točna. Ovdje treba naglasiti da ranija istraživanja pokazuju da postoje spolne razlike u doživljaju bračnoga zadovoljstva u različitim fazama životnoga ciklusa obitelji.²⁵ Također rezultati brojnih stranih istraživanja pokazuju da su žene u prosjeku manje zadovoljne brakom i da je njihov doživljaj bračne kvalitete niži nego kod njihovih muževa.²⁶ S obzirom na to da je u ovom istraživanju riječ o zaručnicima, može se zaključiti da u fazi neposredno pred sklapanje braka spolne razlike u procjeni zadovoljstva odnosom još ne dolaze do izražaja. Spolne razlike nisu utvrđene ni u procjeni zadovoljstva partnerskim vezama na uzorku od 564 studenta završnih godina studija u istraživanju Blažeka Kokorić,²⁷ kao ni u procjeni bračne kvalitete i zadovoljstva između muževa i žena u istraživanju Obradović i Čudina-Obradović na uzorku od 505 bračnih parova.²⁸

²⁴ M. TADINAC, Ž. KAMENOV, M. JELIĆ, I. HRMATKO (ur.) *Što ljubavnu vezu čini uspješnom? Izvještaj s XV. Ljetne psihologijske škole*. Zagreb, 2007., 9.

²⁵ Usp. E. LUPRI, J. FRIDERES, The Quality of Marriage and the Passage of Time: Marital Satisfaction over the Family Life Cycle, *The Canadian Journal of Sociology* 6(1981.)3, 283–305., ovdje 283.

²⁶ Usp. M. ČUDINA OBRADOVIĆ, J. OBRADOVIĆ, *Psihologija braka i obitelji*, 125–126.

²⁷ S. BLAŽEKA KOKORIĆ, *Povezanost iskustava u primarnoj obitelji s obilježjima partnerskih odnosa*, 208.

²⁸ J. OBRADOVIĆ, M. ČUDINA-OBRADOVIĆ, Broj djece u obitelji i spol bračnoga partnera kao prediktori bračne kvalitete, 709.

2.2. UČESTALOST I IZRAŽENOST RAZLIČITIH SUKOBA U PARTNERSKOM ODNOSU

Rezultati su pokazali da se manji sukobi (prepirke, sitne nesuglasice i neslaganja) pojavljuju kod 40,4 % zaručnika na mjesečnoj razini, kod 20,4 % na tjednoj razini ili češće, a kod 39,2 % nekoliko puta godišnje ili rjeđe. Kada su u pitanju veći sukobi (žestoke prepirke, veće nesuglasice i ozbiljna neslaganja), najveći broj zaručnika, njih 65,3 %, izjasnio se da se takvi sukobi u njihovu odnosu pojavljuju obično jednom godišnje ili rjeđe.

Slični nalazi potvrđeni su i u istraživanju Blažeka Kokorić na uzorku od 564 studenta završnih godina studija,²⁹ gdje je trećina ispitanika (33,6 %) procijenila da se sitni nesporazumi i prepirke u partnerskom odnosu javljaju otprilike jednom mjesečno, trećina njih (33,6 %) na tjednoj razini ili češće, a trećina (32,8 %) na godišnjoj razini ili čak i rjeđe. S druge strane svega 4,2 % studenata izjasnilo se da su u njihovim vezama ozbiljni nesporazumi i veće svađe prisutni na tjednoj razini ili gotovo svakodnevno, dok najveći postotak, njih 39,4 %, takve sukobe doživljava na godišnjoj razini ili gotovo nikad.

Tablica 3. Učestalost manjih i većih sukoba u partnerskom odnosu

Učestalost pojave sukoba	Manji sukobi		Veći sukobi	
	N	%	N	%
jednom godišnje ili rjeđe	24	9,8	156	65,3
svakih 4 – 6 mjeseci	33	13,5	44	18,4
svaka 2 – 3 mjeseca	39	15,9	25	10,5
jednom ili dva puta mjesečno	99	40,4	13	5,4
jednom ili dva puta tjedno	41	16,7	1	0,4
gotovo svakodnevno	9	3,7	0,0	0,0
UKUPNO	245	100,0	239	100,0

Podatci u tablici 3 pokazuju da su zaručnici vrlo heterogena skupina u smislu izraženosti sukobljavanja. Također je potvrđena hipoteza 2a, da se manji sukobi pojavljuju češće nego veći. Vidljivo je i da kod određenoga broja zaručnika postoje ozbiljniji sukobi koji se pojavljuju u kontinuitetu (kod 5,8 % veći sukobi eruptiraju više puta tjedno ili mjesečno), pa bi za tu skupinu zaručnika bilo važno osigurati

²⁹ Isto, 143. i 145.

• dodatne oblike podrške i aktivnosti usmjerene na razrješavanje problema u partnerskom odnosu prije ulaska u brak.

• Tablica 4. Izraženost partnerskih sukoba u različitim područjima sukobljavanja (N = 245, min. = 1, maks. = 5)

Područja sukobljavanja	M	SD
1. odluke i očekivanja vezana za roditeljstvo	1,43	0,68
2. odluke i očekivanja vezana za rješavanje stambenoga pitanja	1,78	1,00
3. odluke i očekivanja vezana za karijeru/posao	1,78	0,92
4. problemi usklađivanja privatnih i poslovnih obaveza	2,09	1,00
5. kućanski poslovi (tko će što raditi u kući)	1,99	0,97
6. novac, upravljanje financijama (način trošenja, briga oko računa, štednje...)	1,99	1,02
7. način provođenja slobodnoga vremena i godišnjih odmora	1,85	0,91
8. odnosi i/ili provođenje vremena s rodbinom	1,89	0,90
9. odnosi i/ili provođenje vremena s prijateljima	1,90	0,91
10. ljubomora, nepovjerenje, sumnja u nevjeru	1,58	0,80
11. prigovaranje oko izgleda partnera/ice	1,49	0,75
12. prigovaranje oko ponašanja partnera/ice u društvu	1,72	0,79
13. različita očekivanja od seksualnosti u vezi	1,62	0,81
14. različita očekivanja od komunikacije u vezi (npr. nezadovoljstvo nekoga partnera zbog nedovoljne učestalosti ili otvorenosti u komunikaciji itd.)	2,17	0,95
15. nedovoljno iskazivanje privrženosti, intimnosti i bliskosti	1,73	0,83
16. nedovoljno iskazivanje podrške u kriznim situacijama	1,66	0,79
17. nedostatak vremena koji kao par provodite zajedno	2,04	0,98
18. sklonost nekom ovisničkom ponašanju partnera (npr. uporaba alkohola, droge, sklonost kockanju, ovisnost o internetu ili sl.)	1,46	0,85
19. sukobi oko toga što je ispravno i prikladno ponašanje u pojedinim situacijama	1,82	0,78
20. različite vrijednosti i životna filozofija	1,62	0,78
21. različiti dugoročni ciljevi i prioritete	1,53	0,74

Područja sukobljavanja	M	SD
22. različita religijska uvjerenja ili očekivanja vezana za vjeru / religijske prakse	1,55	0,88
23. način donošenja odluka (tko je glavni, čija je zadnja...)	1,77	0,88
24. način rješavanja partnerskih sukoba	1,83	0,82
25. neslaganje karaktera (npr. dojam da je drugi osjetljiv, kritičan ili teškoga karaktera)	2,15	0,90
26. razlike u očekivanju od muško-ženskih uloga	1,79	0,92
27. razlike u očekivanjima od posvećenosti partnera partnerskom odnosu	1,70	0,87
28. neslaganje oko vremena i načina korištenja internetom i novim tehnologijama (društvenim mrežama, internetskim igrama i sl.)	1,95	0,98
UKUPNO	1,78	0,47

Kada se promatraju procjene o izraženosti neslaganja zaručnika oko pojedinih područja sukobljavanja (tablica 4), vidljivo je da se dobivene prosječne vrijednosti u svim dimenzijama kreću od min. $M = 1,43$ do maks. $M = 2,16$. S obzirom na to da se teorijski raspon mogućih odgovora u ovom upitniku kretao od min. 1 (nikad) do maks. 5 (izrazito često), vidljivo je da je u svim dimenzijama izraženost sukoba u prosjeku vrlo niska. Najrjeđe sukobljavanje – s prosječnim vrijednostima $M < 1,5$ – prisutno je oko tema koje se tiču odluka i očekivanja vezanih za roditeljstvo te prigovaranja oko izgleda ili ovisničkoga ponašanja partnera. S druge strane najintenzivnije sukobljavanje – s prosječnim vrijednostima $M > 2,0$ – prisutno je u partnerskom odnosu zaručnika zbog nezadovoljstva komunikacijom u vezi, neslaganja karaktera, problema usklađivanja privatnih i poslovnih obveza i nedostatka zajedničkoga vremena.

Navedenim temama valjalo bi posvetiti dodatnu pozornost u procesu pripreme za brak, jer je poznato da specifična problematična područja koja dovode do sukobljavanja i nezadovoljstva u nekom partnerskom odnosu obično ostaju stabilna tijekom vremena. Naime prijašnja longitudinalna istraživanja pokazala su da su *korijeni* bračnih problema obično prisutni već u vrlo ranoj fazi partnerskoga odnosa te da s vremenom dovode do porasta netolerantnosti, nezadovoljstva i negativne atribucije partnerskoga odnosa. Primjerice u istraživanju Lavner, Karney i Bradbury,³⁰ na uzorku od 169 parova koji su sudjelovali u procjenama problema u partnerskom

³⁰ J. A. LAVNER, B. R. KARNEY, T. N. BRADBURY, Relationship problems over the early years of marriage: stability or change?, 979–985.

odnosu osam puta tijekom prve četiri godine braka, rezultati su pokazali da su izvori poteškoća i neslaganja u braku u prosjeku ostali stabilni tijekom cijeloga promatranoga vremena, dok je zadovoljstvo u braku značajno opadalo. Koliko je važno pravodobno raditi na rješavanju korijena problema u nekom partnerskom odnosu, potvrđuje i Hustonovo³¹ 13-godišnje longitudinalno istraživanje koje je pokazalo da su znakovi budućih bračnih problema prepoznatljivi već u razdoblju hodanja te da iskustva parova u tom razdoblju prije braka te tijekom prvih godina braka u značajnoj mjeri nagovještavaju hoće li parovi ostati u braku ili se razvesti te hoće li ostvariti brak u kojem će biti zadovoljni.

Testiranje razlika prema spolu pokazalo je da postoje razlike u procjenama izraženosti sukobljavanja kod muškaraca i žena u četirima područjima sukoba (tablica 5): različita očekivanja od komunikacije, nezadovoljstvo načinom rješavanja partnerskih sukoba, neslaganje karaktera te razlike u očekivanjima od posvećenosti partnerskom odnosu.

Tablica 5. Spolne razlike u procjenama izraženosti sukobljavanja u pojedinim područjima sukoba

	SPOL	N	M	SD	t	df	p
14. različita očekivanja od komunikacije	muško	122	2,02	0,88	-2,570	243	0,011
	žensko	123	2,32	1,00			
24. način rješavanja partnerskih sukoba	muško	122	1,69	0,72	-2,515	242	0,013
	žensko	123	1,96	0,90			
26. neslaganje karaktera	muško	122	1,99	0,87	-2,881	243	0,004
	žensko	123	2,32	0,90			
27. razlike u očekivanjima od posvećenosti partnera njihovu odnosu	muško	122	1,59	0,78	-2,059	240	0,041
	žensko	123	1,82	0,95			

Usporedba prosječnih vrijednosti pokazala je da u navedenim područjima žene doživljavaju sukobljavanje značajno izraženijim nego to doživljavaju muškarci. Dobiveni rezultati potvrđuju postavke 2b hipoteze, pri čemu se očekivalo da će žene izvještavati o većoj izraženosti konflikata u područjima koja se odnose na emocionalni aspekt partnerske veze. Navedene spolne razlike moguće je objasniti teorijom socijalnoga učenja i specifičnom socijalizacijom žena te evolucijskom psihološkom

³¹ T. L. HUSTON, What's love got to do with it? Why some marriages succeed and others fail, u: *Personal Relationships* 16(2009.)3, 301–327., ovdje 301.

teorijom koja ženske osobine tumači kao evolucijski razvijenu potrebu za primanjem i davanjem zaštite i brižnosti, zbog čega su žene osjetljivije na promjene u emocionalnim odnosima.³²

2.3. STILOVI I EFIKASNOST RJEŠAVANJA PARTNERSKIH SUKOBA

Za bolje razumijevanje prirode nekoga partnerskoga odnosa neizbježno je sagledati kojim se strategijama parovi koriste za rješavanje sukoba.³³ Pomoću *Inventara stilova rješavanja sukoba* ispitalo se kako zaručnici reagiraju u situacijama međusobnih sukoba te postoje li razlike u procjenama osobnih strategija kod muškaraca i žena.

Tablica 6. Deskriptivni podatci na česticama *Inventara stilova rješavanja sukoba* (N = 245, min. = 1, maks. = 5)

NAČINI REAGIRANJA KOD RJEŠAVANJA SUKOBA	M	SD
1. Započinjem napadati partnera/icu na osobnoj razini.	1,69	0,82
2. Usredotočujem se na rješavanje trenutnoga problema.	3,76	1,03
3. Šutim dulje vrijeme.	2,28	1,04
4. Nisam spreman/spremna boriti se za sebe.	1,99	1,24
5. EksploDIRAM i izgubim kontrolu.	2,22	1,03
6. Sjednem i nastojim u miru raspraviti razlike u našim viđenjima.	3,32	1,04
7. U potpunosti se zatvorim u sebe i odbijam daljnji razgovor.	1,82	0,92
8. Postajem previše popustljiv/a.	2,37	1,03
9. Zanesem se i izgovorim stvari koje ne mislim.	2,74	1,08
10. Tražim alternative koje će biti prihvatljive za oboje.	3,65	0,99
11. Ugađam drugoj osobi.	3,20	0,91
12. Ne branim svoju poziciju u sukobu.	2,25	0,93
13. Izgovaram uvrede i sarkastične primjedbe usmjerene na partnera/icu.	1,91	1,01
14. Pregovaram i nudim kompromisna rješenja.	3,53	0,95
15. Povlačim se, ostavljam dojam distanciranosti i nezainteresiranosti.	2,06	0,96
16. Ulažem minimalne napore da predstavim svoju stranu problema.	2,01	1,01

³² Usp. M. ČUDINA OBRADOVIĆ, J. OBRADOVIĆ, *Psihologija braka i obitelji*, 143.

³³ C. A. SANDERSON, K. H. KARETSKY, Intimacy goals and strategies of conflict resolution in dating relationships: A mediational analysis, u: *Journal of Social and Personal Relationships* 19(2002.)3, 317–337., ovdje 318.

Tablica 7. Procjene učestalosti korištenja određenim stilovima rješavanja partnerskih sukoba zaručnika (razlike prema spolu)

STIL RJEŠAVANJA SUKOBA	SPOL	N	M	SD	t	df	p	Cohenov d indeks
konfliktan stil	muško	122	1,94	0,64	-4,146	243	0,000	-0,530
	žensko	123	2,33	0,83				
	UKUPNO	245	2,14	0,76				
pozitivan stil rješavanja problema	muško	122	3,58	0,82	0,181	243	0,857	0,023
	žensko	123	3,56	0,72				
	UKUPNO	245	3,57	0,77				
povlačenje i odustajanje	muško	122	2,37	0,62	0,692	243	0,489	0,073
	žensko	123	2,31	0,61				
	UKUPNO	245	2,34	0,62				
popustljiv stil	muško	122	2,20	0,65	1,022	243	0,031	0,134
	žensko	123	2,11	0,72				
	UKUPNO	245	2,15	0,69				

Rezultati su pokazali da se sudionici istraživanja u prosjeku najčešće koriste pozitivnim stilom rješavanja problema ($M = 3,57$; $SD = 0,771$), zatim stilom povlačenja i odustajanja ($M = 2,34$; $SD = 0,616$), dok se najrijeđe koriste popustljivim stilom ($M = 2,15$; $SD = 0,686$) te konfliktnim stilom ($M = 2,14$; $SD = 0,762$).

S obzirom na to da su sudionici istraživanja zaručnici koji odlukom o sklapanju braka iskazuju visoku motivaciju za očuvanje odnosa, u hipotezi 3a očekivalo se da će se zaručnici najčešće koristiti stilovima usmjerenim na očuvanje odnosa (pozitivan stil i stil popuštanja), a rjeđe konfliktnim stilom i povlačenjem/odustajanjem od rješavanja problema. Dobiveni rezultati samo su djelomično potvrdili hipotezu 3a, a najveće razlike vidljive su u tome da zaručnici u prosjeku iskazuju manju sklonost korištenju popustljivoga stila u odnosu na stil povlačenja i odustajanja. I u istraživanju Blažeka Kokorić i Matković na uzorku od 157 studenata³⁴ utvrđena je najmanja zastupljenost stila popuštanja, što upućuje na moguću tendenciju sve

³⁴ S. BLAŽEKA KOKORIĆ, L. MATKOVIĆ, Povezanost samopoštovanja s rješavanjem sukoba u partnerskim vezama studenata, u: *Društvene i humanističke studije* 19(2022)2, 711–728, ovdje 711. Dostupno i na: <http://www.dhs.ff.unizb.ba/index.php/home/article/download/732/594>.

rjeđe korištenja stilom popuštanja u rješavanju partnerskih sukoba u ljubavnim vezama današnjih generacija mladih.

Izračunavanje statističke značajnosti razlike u procjenama učestalosti korištenja određenim stilovima rješavanja partnerskih sukoba kod muškaraca i žena pomoću t-testa pokazalo je da žene u odnosu na muškarce izvještavaju da se češće koriste konfliktnim stilom (borba i nadmetanje), a rjeđe popustljivim stilom. Dakle hipoteza 3b potvrđena je samo u dijelu u kojem se očekivalo da se muškarci u odnosu na žene češće koriste stilom popuštanja.

U istraživanju Blažeka Kokorić na uzorku od 564 studenta također su potvrđene spolne razlike u reagiranju u partnerskim sukobima, pri čemu se žene značajno češće koriste strategijama aktivnoga suočavanja i verbalne agresije, dok muškarci češće reaguju popuštanjem i povlačenjem.

Vještine konstruktivnoga rješavanja sukoba, a posebice korištenje otvorenom raspravom i brigom za partnera, izrazito su bitni za doživljaj emocionalne intimnosti i zadovoljstva partnerskim odnosom.³⁵ Tako se pokazalo da se osobe koje su u većoj mjeri usmjerene na ostvarenje emocionalne intimnosti u partnerskom odnosu češće koriste otvorenom raspravom i kompromisom, da češće pokazuju brigu za svoga partnera i traže podršku, a istodobno se rjeđe koriste poricanjem ili ignoriranjem sukoba.

O načinu reagiranja partnera u sukobima uvelike ovisi i učinkovitost razrješavanja sukoba. Sladović Franz navodi da su bitni prediktori za konstruktivno razrješavanje sukoba osnovno povjerenje i prijateljski odnos, posjedovanje vještina i znanja kako rješavati sukobe, usmjerenost pozornosti na stvarni problem u sukobu, a ne na traženje krivca, spremnost strana u sukobu da prihvate razlike, ali i sličnosti u svojim pozicijama i potrebama, korištenje iskrenom i smirenom komunikacijom koja doprinosi smirivanju tenzija, smanjenju percipirane prijetnje i povećanju povjerenja. Kao rezultat takvoga upravljanja sukobom sudionici se osjećaju zadovoljno ishodom, a sukob je osnova za unaprjeđenje odnosa.³⁶

Kako sudionici istraživanja percipiraju ishode svojih sukoba, prikazano je u tablici 8 i 9.

³⁵ C. A. SANDERSON, K. H. KARETSKY, Intimacy goals and strategies of conflict resolution in dating relationships: A mediational analysis, 317.

³⁶ Usp. S. BLAŽEKA KOKORIĆ, *Povezanost iskustava u primarnoj obitelji s obilježjima partnerskih odnosa*, 48.

Tablica 8. Deskriptivni podatci na *Skali konflikata i rješavanja problema* koji se odnose na ishode partnerskih sukoba (N = 245, min. = 0, maks. = 3)

ISHODI SUKOBA	M	SD
1. Osjećamo da smo riješili nesporazum/sukob u cijelosti.	2,50	0,66
2. Osjećamo se bliži jedno drugomu nego prije svađe.	2,44	0,69
3. Šalimo se jednom s drugim tijekom pomirenja.	2,55	0,68
4. Ne uspijevamo u cijelosti riješiti problem, ali prihvaćamo međusobno neslaganje.	1,73	0,08
5. Oboje smo spremniji malo popustiti jedno drugomu.	2,42	0,67
6. Nakon svađe osjećamo se još više ljuti jedno prema drugomu.	0,64	0,76
7. Osjećamo da je razgovaranje o problemu bilo veliki gubitak vremena.	0,43	0,70
8. Ne riješimo problem, nastavljamo prigovarati.	0,71	0,76
9. Završimo svađu ljuti i razdraženi.	0,71	0,75
10. Na kraju svađe uzrujani su i svi oko nas.	0,34	0,62
11. Ostajemo ljuti jedno na drugo duže vrijeme.	0,42	0,60
12. Ne razgovaramo jedno s drugim neko vrijeme.	0,53	0,65
13. Razdvojimo se jedno od drugoga na neko vrijeme.	0,23	0,53

Tablica 9. Procjene učinkovitosti rješavanja partnerskih sukoba u partnerskom odnosu – razlike prema spolu (min. = 0, maks. = 3)

ISHOD SUKOBA	SPOL	N	M	SD	t	df	p	Cohenov d indeks
razrješavanje partnerskoga sukoba	muško	122	2,29	0,41	-0,993	243	0,322	-0,126
	žensko	123	2,35	0,42				
	UKUPNO	245	2,33	0,41				
produblјivanje partnerskoga sukoba	muško	122	0,51	0,50	0,398	243	0,691	0,050
	žensko	123	0,49	0,41				
	UKUPNO	245	0,50	0,46				

Rezultati pokazuju da sudionici ovoga istraživanja u prosjeku procjenjuju da svoje partnerske sukobe često završavaju razrješavanjem sukoba (M = 2,33; SD = 0,41), a vrlo rijetko produblјivanjem sukoba (M = 0,50; SD = 0,46). Time je potvrđena hipoteza 3c.

Izračunavanje t-testa pokazalo je da ne postoji značajna razlika u doživljaju učinkovitosti rješavanja partnerskih sukoba između muškaraca i žena. Dobiveni rezultati potvrđuju hipotezu 3d. U ranijim istraživanjima pokazalo se da je povjerenje u rješivost problema u partnerskom odnosu vrlo važno jer u značajnoj mjeri oblikuje ukupno zadovoljstvo partnerskim odnosom te pozitivno korelira s učinkovitošću razrješavanja određenoga sukoba.³⁷ S druge strane učestala iskustva produbljiivanja sukoba i nepovjerenje u mogućnost razrješavanja sukoba povezana su s porastom emocionalnoga sagorijevanja i odustajanjem od odnosa.³⁸ Navedeno pokazuje da je onim zaručnicima koji imaju poteškoće u razrješavanju sukoba važno pomoći da pravodobno riješe korijene problema u svom odnosu, umjesto da ih potiskuju te time produbljuju sukobe.

2.4. SPREMNOST ZARUČNIKA NA UKLJUČIVANJE U DODATNE AKTIVNOSTI USMJERENE NA JAČANJE KVALITETE PARTNERSKOGA ODNOSA

U istraživanju se ispitalo kakva je spremnost i zainteresiranost zaručnika/ca za uključivanje u aktivnosti usmjerene na jačanje kvalitete partnerskoga odnosa.

Što se tiče spremnosti za traženje pomoći od stručnjaka u situacijama suočavanja s poteškoćama u partnerskom odnosu (npr. uključivanje u savjetovanje ili terapiju za parove), 15,1 % sudionika istraživanja uopće nije spremno za uključivanje u takav oblik podrške, 17,2 % izrazilo je nisku razinu spremnosti, 27,6 % osrednju, 21,8 % visoku i 13,4 % vrlo visoku spremnost, dok je 5 % neodlučno. Vezano za procjenu spremnosti za traženje pomoći svećenika/duhovnika 18,8 % sudionika istraživanja za tu mogućnost uopće nije zainteresirano, dok je mali interes iskazalo 16,3 % sudionika. Oko 1/4 sudionika (25,9 %) pokazalo je srednju razinu spremnosti, 17,2 % visoku, a 19,7 % vrlo visoku spremnost. Neodlučnih je 2,1 %. Za uključivanje u dodatne edukacije i radionice visoki i vrlo visoki interes pokazala je 1/4 sudionika (25,6 %), osrednji interes 30,5 %, a mali ili nikakav 41,8 % sudionika. Neodlučnima se izjasnilo 2,1 % zaručnika.

Usporedba prosječnih vrijednosti (tablica 10) pokazala je da sudionici izražavaju najmanju zainteresiranost za uključivanje u dodatne edukacije i radionice o partnerskim odnosima ($M = 2,75$; $SD = 1,228$), a veću spremnost na traženje pomoći od stručnjaka ($M = 3,01$; $SD = 1,271$) i duhovnika ($M = 3,02$; $SD = 1,386$) u situacijama suočavanja s poteškoćama u partnerskom odnosu.

³⁷ K. L. JOHNSON, M. E. ROLOFF, Correlates of the Perceived Resolvability and Relational Consequences of Serial Arguing in Dating Relationships: Argumentative Features and the Use of Coping Strategies. *Journal of Social and Personal Relationships* 17(2000.)4–5, 676–686., ovdje 676.

³⁸ Usp. S. BLAŽEKA KOKORIĆ, G. STOLFA, Povezanost između obilježja partnerskih sukoba s doživljajem emocionalnog sagorijevanja i procjenom budućnosti partnerske veze, 419.

Tablica 10. Razlike prema spolu u spremnosti zaručnika na uključivanje u različite dodatne aktivnosti usmjerene na jačanje kvalitete partnerskoga odnosa

	SPOL	N	M	SD	t	df	p	Cohenov d indeks
spremnost na traženje pomoći stručnjaka	muško	112	2,73	1,27	-3,363	225	0,001	-0,446
	žensko	115	3,29	1,21				
	UKUPNO	227	3,01	1,27				
spremnost na traženje pomoći svećenika/duhovnika	muško	115	2,75	1,36	-3,067	232	0,002	-0,401
	žensko	119	3,29	1,36				
	UKUPNO	234	3,02	1,39				
zainteresiranost za uključivanje u dodatne edukacije i radionice o partnerskim odnosima	muško	116	2,51	1,17	-3,118	232	0,002	-0,407
	žensko	118	3,00	1,24				
	UKUPNO	234	2,75	1,23				

Pokazalo se da žene u odnosu na muškarce izražavaju značajno veću spremnost na uključivanje u sve promatrane aktivnosti usmjerene na jačanje kvalitete partnerskih odnosa. Dobiveni rezultati u skladu su s hipotezom 4a. Navedene rezultate moguće je objasniti većom usmjerenošću žena na emocionalni aspekt veze i očuvanje odnosa. Naglašeniji emocionalni angažman kod žena te izraženiju spremnost na ulaganje emocionalnoga napora u očuvanje odnosa brojni sociolozi opisuju kao posljedicu razlika u socijalizaciji muškarca i žena.³⁹

Tablica 11. Povezanost između procjene važnosti vjere u osobnom životu i spremnosti zaručnika na uključivanje u različite dodatne aktivnosti usmjerene na jačanje kvalitete partnerskoga odnosa

		Procjena važnosti vjere u osobnom životu
spremnost na traženje pomoći od stručnjaka	R	0,237**
	P	0,000
	N	225

³⁹ Usp. M. HARALAMBOS, M. HOLBORN, *Sociologija: Teme i perspektive*, 561. i 562.

spremnost na traženje pomoći od svećenika	R	0,613**
	P	0,000
	N	232
spremnost na uključivanje u dodatne edukacije i radionice	R	0,357**
	P	0,000
	N	232

** Korelacija je značajna na razini $p < 0,01$

Rezultati su pokazali da postoji pozitivna povezanost između procjene važnosti vjere u osobnom životu zaručnika sa spremnošću na traženje pomoći od stručnjaka i svećenika, kao i na uključivanje u dodatne edukacije i radionice usmjerene na jačanje kvalitete partnerskoga odnosa. Najjača razina korelacije potvrđena je očekivano kod povezanosti procjene važnosti vjere u osobnom životu sa spremnošću na traženje pomoći svećenika ili duhovnika u suočavanju s poteškoćama u partnerskom odnosu. Dobiveni rezultati potvrđuju hipotezu 4b te su u skladu s nalazima drugih istraživanja⁴⁰ u kojima se pokazalo da visoko religiozne osobe izražavaju veću razinu bračne predanosti te je stoga vjerojatnije da će u trenucima bračnih problema biti spremnije potražiti dodatnu pomoć kako bi očuvale brak.

3. Zaključne preporuke

U radu su predstavljeni rezultati procjene različitih dimenzija kvalitete partnerskoga odnosa koju su dali zaručnici koji polaze tečajeve pripreme za sklapanje braka u Katoličkoj Crkvi. Dobiveni nalazi oslikavaju specifičnu dinamiku partnerskih veza u fazi ulaska u brak, koja je uobičajeno popraćena visokom početnom idealizacijom i pozitivnom valorizacijom partnerskoga odnosa. S obzirom na to da različiti intrapersonalni i interpersonalni aspekti – kao što su određene karakteristike ličnosti, stavovi, uvjerenja, vrijednosti, stilovi rješavanja sukoba, očekivanja od braka i stupanj idealizacije – značajno utječu na uspješnost tranzicije u bračni život pojedinca i para,⁴¹ u okviru pripreme za brak trebalo bi potaknuti zaručnike da što objektivnije sagledaju različite aspekte svoga odnosa kako bi što spremnije ušli u brak. Priprema za brak trebala bi pomoći parovima da jasnije uvide kakva je njihova sposobnost

⁴⁰ Usp. K. T. SULLIVAN, Understanding the relationship between religiosity and marriage: An investigation of the immediate and longitudinal effects of religiosity on newlywed couples, u: *Journal of Family Psychology* 15(2001.)4, 610–626., ovdje 625.

⁴¹ M. L. MORRIS, S. A. CARTER, Transition to marriage: A literature review, u: *Journal of Family and Consumer Sciences Education* 17(1999.)1, 1–21. Dostupno na: <https://www.natefacs.org/Pages/v17no1/v17no1Morris.pdf> (30. 10. 2021.).

da se nose s različitim izazovima i da razriješe sukobe u svom odnosu. Stilovi rješavanja partnerskih sukoba te načini reagiranja partnera u situacijama suočavanja s problemima u razdoblju prije braka predstavljaju važne odrednice kasnije kvalitete i stabilnosti braka. Naime, hoće li se brak uspjeti održati u uvjetima nedaća i kriza, u velikoj mjeri ovisi o dobroj pripremi za brak, koja uključuje stvaranje čvrstih temelja za zajednički bračni život i izgradnju obiteljske otpornosti.⁴² U tom kontekstu posebno je važno obratiti pozornost na to imaju li partneri razvijene vještine konstruktivnoga rješavanja sukoba, kakva je međusobna emocionalna i praktična potpora partnera, kakva je razina uzajamne podrške pri suočavanju sa stresnim situacijama, je li u partnerskom odnosu stvoren prostor za sigurno i otvoreno izražavanje emocija, postoji li povjerenje i jasna komunikacija, emocionalna toplina, bliskost i povezanost, prevladava li fleksibilnost umjesto rigidnosti, razumijevanje i suosjećanje, usmjerenost na *mi* umjesto na *ja*, postoji li u odnosu optimizam, njegovanje duhovnosti, pozitivnoga i otvorenoga stava prema životu.⁴³

Na tečaju pripreme za ženidbu te u bračnim i obiteljskim savjetovalištim koja postoje pri gotovo svim hrvatskim (nad)biskupijama⁴⁴ budući supružnici trebali bi razgovarati o svojim očekivanjima od braka, o zadovoljstvu komunikacijom i načinima rješavanja sukoba. Uz adekvatnu podršku stručnjaka, svećenika i duhovnika, ali i drugih bračnih parova, važno je da polaznici zaručičkih tečajeva imaju prilike sagledati različite dimenzije svoga partnerskoga odnosa, raditi na unaprjeđivanju vještina konstruktivnoga rješavanja sukoba i jačanju kvalitete svoga odnosa i osobne zrelosti u braku. U razdoblju pripreme za brak važno je zaručnike potaknuti da dublje sagledaju jake i slabe strane svoga odnosa, da otvoreno razgovaraju o poteškoćama u svom odnosu i budu spremni pravodobno se *uhvatiti u koštac* s problemima koji bi dugoročno mogli umanjiti kvalitetu braka i voditi k bračnoj nestabilnosti.⁴⁵

U okviru predženidbenoga pastoralala bitno je razviti diferencirani predženidbeni pastoral koji će uz temeljni, obvezni program sadržavati i različite dodatne ponude za one parove koji imaju želju i potrebu sudjelovati u detaljnijem programu pripre-

⁴² F. WALSH, Family resilience: Strengths forged through adversity, u: ISTA (ur.) *Normal Family Processes*, New York, 2012., 399–427.

⁴³ G. BERG, Obiteljska otpornost – teorija i primjena koncepta u socijalnom radu, u: *Ljetopis socijalnog rada* 19(2012)1, 145–167., ovdje 148. Također vidi: M. ČUDINA OBRADOVIĆ, J. OBRADOVIĆ, *Psihologija braka i obitelji*, 303.

⁴⁴ <https://savjetovaliste.hr/poveznice/> (4. 7. 2021.)

⁴⁵ R. E. MATTSO, L. E. FRAME, M. D. JOHNSON, Premarital affect as a predictor of postnuptial marital satisfaction, u: *Personal Relationships* 18(2011.)4, 532–546.

me za brak.⁴⁶ Na taj način omogućilo bi se zainteresiranim parovima da se uključe u različite dodatne sadržaje i aktivnosti te da, po potrebi, uz pomoć stručnjaka, svećenika ili duhovnika pravodobno sagledaju i razriješe moguće poteškoće u svom partnerskom odnosu. Kako bi priprema za brak bila što učinkovitija, potrebno ju je provoditi pretežito pomoću modela iskustvenoga učenja⁴⁷ i aktivnoga sudjelovanja zaručnika u programu pripreme za brak, a tek u manjoj mjeri uobičajenim, *ex cathedra*, načinom izlaganja potrebnih informacija. Učinke i zadovoljstvo kvalitetom pripreme za brak trebaju sustavno vrjednovati voditelji, ali i polaznici zaručničkih tečajeva, pri čemu je važno omogućiti i otvoren dijalog o prijedlozima za unaprjeđenje tečajeva i obogaćivanje ponude različitim dodatnim sadržajima u koje se mogu uključiti svi zainteresirani polaznici zaručničkih tečajeva.

⁴⁶ Usp. P. ARAČIĆ, Teškoće u predženidbenom pastoralu, u: *Bogoslovska smotra* 69(1999.)2–3, 425–458., ovdje 455.

⁴⁷ V. VIZEK-VIDOVIĆ, V. VLAHOVIĆ ŠTETIĆ, Modeli učenja odraslih i profesionalni razvoj, u: *Ljetopis socijalnog rada* 14(2007.)2, 283–310., ovdje 304.

ASSESSMENT OF VARIOUS DIMENSIONS OF THE QUALITY OF ROMANTIC PARTNERSHIPS AMONG ATTENDEES OF PRE-MARRIAGE COURSES

Slavica BLAŽEKA KOKORIĆ* – Antun VOLENIK** – Maja LAKLIJA***

Summary: *The paper presents the results of research conducted by surveying 245 engaged persons who attended a pre-marriage course as an integral part of the preparation for the conclusion of the sacrament of marriage within the Catholic Church. The aim of the research was to examine how engaged persons assess various dimensions of the quality of their romantic partnership (relationship satisfaction, frequency of conflict with their partner, styles and effectiveness of conflict resolution) and how motivated they are to engage in additional activities aimed at strengthening the quality of the romantic partnership (additional training and workshops, conversations with experts and priests). The results show some gender differences in the assessment and a correlation between assessing the importance of faith in personal life and the motivation to engage in additional activities. In conclusion, some practical guidelines for further development of premarital pastoral care are offered.*

Keywords: *preparation for marriage; satisfaction with romantic partnership; frequency of conflict; styles of conflict resolution; effectiveness of conflict resolution; importance of faith.*

* Full Prof. Slavica Blažeka Kokorić, Ph.D., Social Work Study Centre, Faculty of Law, University of Zagreb, Nazorova 51, 10000 Zagreb, Croatia, sblazeka@pravo.unizg.hr

** Asst. Prof. Antun Volenik, Ph.D., Faculty of Philosophy and Religious Studies, University of Zagreb, Jordanovac 110, 10000 Zagreb, Croatia, voleniksj@gmail.com

*** Assoc. Prof. Maja Laklija, Ph.D., Social Work Study Centre, Faculty of Law, University of Zagreb, Nazorova 51, 10000 Zagreb, Croatia, mlaklija@pravo.unizg.hr